

## SXEDIO.842

**30.7.1964:** Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΤΣΕΣΟΝ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΣΥΖΗΤΗΣΕ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ ΓΕΩΡΓΙΟ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ενώ συνεχίζονταν οι συνομιλίες στη Γενεύη υπό τον μεσολαβητή των Ηνωμένων Εθνών Σακχάρι Τουομιόγια και με τον Ντην Ατσεσον να δρα στο παρασκήνιο, ο Πρόεδρος Μακάριος πήγε στην Αθήνα για συνομιλίες με την Ελληνική Κυβέρνηση.

Στην Κύπρο η στρατιωτικο-πολιτική κατάσταση ήταν πολύ οξυμμένη, ιδιαίτερα με τις κινήσεις των Τούρκων στην περιοχή της Τηλλυρίας, όπου υπήρχε κίνδυνος ανάφλεξης από στιγμή σε στιγμή ενώ η Τουρκία συνέχιζε τις απειλές για επέμβαση.

Φθάνοντας στο αεροδρόμιο των Αθηνών ο Πρόεδρος Μακάριος δήλωσε στους δημοσιογράφους που τον ανέμεναν εν μέσω πληροφοριών για ύπαρξη σχεδίου επίλυσης του κυπριακού, που είχαν ετοιμάσει οι δυτικοί ότι "η Κύπρος δεν θα δεχθή λύσιν, η οποία θα συνεπήγετο εγκατάστασιν βάσεων του ΝΑΤΟ εις την νήσον".

Μίλησε ακόμα για πιέσεις που ασκήθηκαν στο Γεώργιο Παπανδρέου, ο οποίος, ωστόσο, είπε, έμεινε σταθερός στη χαραχθείσα γραμμή, όπως το Κυπριακό παραμένει στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών.

"Το Κυπριακόν ζήτημα αποτελεί πανεθνικήν υπόθεσιν και η προσωπική επαφή και συνεννόησις μετά της Ελληνικής Κυβερνήσεως επεβάλλετο, λόγω της κρισίμου καμπής, την οποίαν διέρχεται σήμερον το ζήτημα.

Κατά τας προ μηνών συνομιλίας μου εις Αθήνας μετά της Ελληνικής Κυβερνήσεως εχαράξαμεν κοινήν πολιτικήν γραμμήν επί του Κυριακού, την οποίαν ηκολουθήσαμεν έκτοτε απαρεγκλίτως. Ο Κυπριακός ελληνικός λαός μένει βαθύτατα ικανοποιημένος διότι ο Πρόεδρος της Ελληνικής Κυβερνήσεως κ. Παπανδρέου,

παρά τις ασκηθείσας επί της Ελλάδος πιέσεις, παρέμεινε σταθερός επί της χαραχθείσης γραμμής και ο υπ' αυτού χειρισμός του θέματος κατά τις συνομιλίας του εις την αμερικανικήν και Βρετανικήν πρωτεύουσαν δεν επέτρεψαν τον εκτροχιασμόν του Κυπριακού εκτός των πλαισίων των Ηνωμένων Εθνών.

Κατά την σημερινήν συνάντησιν μου μετὰ του κ. Παπανδρέου και άλλων μελών της Κυβερνήσεως θα επανεκτιμήσωμεν την όλην κατάστασιν και τις διαφαινομένας εξελίξεις του Κυπριακού και θα ανταλλάξωμεν απόψεις επί του περαιτέρω χειρισμού και της πορείας του ζητήματος. Δεν αμφιβάλλω ότι διά μίαν εισέτι φοράν θα διαπιστωθή και διακηρυχθή η σταθερή κοινή απόφασις αντιμετώπισεως του Κυπριακού κατά τρόπον μη επιτρέποντα συμβιβαστικήν και νόθον λύσιν, αλλά λύσιν βασιζομένην επί των δημοκρατικών αρχών του Καταστατικού Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών.

Οι συνομιλίαι Μακαρίου -Παπανδρέου κράτησαν για τρεις ώρες και μετὰ τη συνάντησιν εκδόθηκε μια πολύ λακωνική ανακοίνωσις: "Επεβεβαιώθη και πάλιν απόλυτος ταυτότης αντιλήψεων και εμμονή εις την εξ υπαρχής χαραχθείσαν γραμμήν".

Εξ άλλου ο Πρόεδρος Μακάριος ερωτηθείς προς ποίαν κατεύθυνσην εξελίσσεται το Κυπριακό απάντησε ότι αυτό "οδεύει προς την Ενωσιν".

Αλλωστε, πρόσθεσε, η Ενωσις είναι ο τελικός σκοπός, η δε αδέσμευτη ανεξαρτησία εμπεριέχει και το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης.

Σε ερώτησιν αν υπάρχει σχέδιο λύσεως ή τουλάχιστον αν αρχίζει να διαμορφώνεται λύσις, είπεν ότι δεν μπορεί να υπάρχει άλλο σχέδιο εκτός από λύσιν στα πλαίσια του ΟΗΕ.

Οι συνομιλίαι εξελίχθησαν και σε πολιτικοστρατιωτική σύσκεψη με την μετάκλησιν στην Αθήνα του Υπουργού Εσωτερικών και Άμυνας Πολύκαρπου Γιωρκάτζη όπου συζητήθη η στρατιωτική κατάστασις στην Κύπρον η οποία επιδεινωτόταν συνεχώς.

Τις πολιτικές αποφάσεις που λήφθησαν ο

Πρόεδρος Μακάριος έσπευσε να τις ανακοινώσει αμέσως στις 29 Ιουλίου με δήλωση του στον ανταποκριτή της Κυπριακής εφημερίδας Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ.

Είπεν ότι στις συνομιλίες διαπιστώθηκε απόλυτη ομοφωνία μεταξύ των δύο πλευρών ως προς το περιεχόμενον της προσφυγής της Κύπρου στα Ηνωμένα Έθνη η οποία θα στηριχθεί "επί της αξιώσεως περί εξασφαλίσεως πλήρους και αδεσμεύτου ανεξαρτησίας εις τον Κυπριακόν λαόν και του δικαιώματος του να αποφασίση ούτος ελεύθερος επί του μέλλοντος του".

Αυτό σήμαινε ότι το σχέδιο Ατσεσον, στο οποίο δεν γινόταν καμιά αναφορά, απορριπτόταν από τη σύσκεψη πανηγυρικά.

Όσον αφορά τον στρατιωτικό τομέα και ιδιαίτερα την κατάσταση στην Κύπρο οι αποφάσεις που λήφθηκαν πρόβλεπαν, σύμφωνα με μετέπειτα επιστολή του Γεώργιου Παπανδρέου προς τον Πρόεδρο Μακάριο (29.8.1964) ότι οι δύο χώρες θα προστάτευαν την ειρήνη και όχι μόνο δεν προέβαιναν σε εχθροπραξίες ή προκλήσεις, αλλά αντίθετα θα εξαπέλυαν επίθεση ειρήνης.

Από την άλλη σε περίπτωση απρόκλητης τουρκικής επίθεσις η Ελλάδα θα συμπαραστεκόταν στην Κύπρο και θα ριχνόταν στη μάχη με στόχο την Ένωση και όχι την αδέσμευτη ανεξαρτησία, πράγμα που σήμανε κήρυξη της Ένωσης και από τις δυο βουλές της Κύπρου και της Ελλάδας.

Το κοινό ανακοινωθέν που εκδόθηκε μετά την ολοκλήρωση των συνομιλιών μιλούσε για σύμπνοια και ταυτότητα απόψεων και για λύση του κυπριακού στα πλαίσια του ΟΗΕ και τίποτ άλλο.

Ωστόσο όπως αποκάλυψε ο Πρόεδρος Μακάριος την επομένη (30 Ιουλίου) κατά την επιστροφή του στη Λευκωσία ο Γεώργιος Παπανδρέου συμφώνησε μαζί του όχι μόνο να απορρίψει το σχέδιο Ατσεσον, αλλά του έδειξε και την απορριπτική επιστολή που θα απέστειλλε στον ίδιο.

Ακόμα μίλησε για πιέσεις που ασκήθηκαν στην Ελλάδα.

Στον Πρόεδρο Μακάριο επιφυλάχθηκε υποδοχή ήρωος κατά την επιστροφή του από την Αθήνα με πανώ και λάβαρα και προσφωνήσεις.

Ο Πρόεδρος Μακάριος, ωστόσο, άλλα είπε κατά την άφιξη του στους δημοσιογράφους, και άλλα παρουσίασε το Γραφείο Δημοσίων Πληροφοριών ότι είπε στο επίσημο ανακοινωθέν του.

Η εφημερίδα Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ δημοσίευσε σε εισαγωγικά μάλιστα τις δηλώσεις στις οποίες αναφέρθηκε σε αυτόκλητους μεσολαβητές ενώ στο επίσημο ανακοινωθέν δεν γινόταν καμιά τέτοια αναφορά.

Είπε ο Πρόεδρος Μακάριος σύμφωνα με το επίσημο ανακοινωθέν αρ.8 που εξέδωσε το Γραφείο Δημοσίων Πληροφοριών στις 30 Ιουλίου κατά την άφιξη του στον αερολιμένα Λευκωσίας:

"Είμαι βαθύτατα ικανοποιημένος από τις συνομιλίες μου μετά του Πρωθυπουργού κ. Γεωργίου Παπανδρέου και άλλων μελών της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Το Έθνος διά μίαν ακόμη φοράν εξεδήλωσε διά της Ελληνικής Κυβερνήσεως την σταθεράν απόφασιν του, όπως συμπαρασταθή εις τον αγώνα μας και παράσχη αμέριστον την υποστήριξιν του μέχρι πλήρους επιτυχίας του κοινού σκοπού.

Κατά τις συνομιλίας διεπιστώθη απόλυτος ταυτότης αντιλήψεων ως προς τον περαιτέρω χειρισμόν του εθνικού μας ζητήματος. Σταθερά απόφασις μας παραμένει όπως το Κυπριακόν μην εκφύγει των πλασίων του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, και όπως η λύσις του επιτευχθή αποκλειστικώς και μόνον επί τη βάσει των καταστατικών αυτού αρχών και διατάξεων.

Σεβόμεθα την αποστολήν και εκτιμώμεν τις προσπάθειάς του Μεσολαβητού και της Ειρηνευτικής Δυνάμεως. Εν όψει όμως των παρεμβαλλομένων εις το έργον των δυσχερειών έχομεν λάβει την απόφασιν όπως, εντός της προβλεπομένης υπό του Καταστατικού Χάρτου προθεσμίας καταθέσωμεν προσφυγήν εις την Γενικήν Συνέλευσιν των Ηνωμένων Εθνών. Αίτημα της

προσφυγής ως έχει καθορισθή μετά της Ελληνικής Κυβερνήσεως, είναι η αδέσμευτος ανεξαρτησία, εντός της οποίας εμπεριέχεται το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως.

Επιθυμώ εν κατακλείδι να τονίσω ότι εις περίπτωσιν καθ' ην η Κύπρος ήθελεν υποστή επιδρομήν, θα έχωμεν πλήρη την υποστήριξιν των ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων, αίτινες θα αγωνισθουν παρά το πλευρόν μας διά την ελευθερίαν και ακεραιότητα της νήσου μας".

Αυτές ήταν οι δηλώσεις που φερόταν ότι έκαμε ο Πρόεδρος Μακάριος κατά την επιστροφή του στη Λευκωσία στις 30 Ιουλίου. Σ' αυτές όμως δεν γινόταν καμιά αναφορά στο σχέδιο Ατσεσον.

Ωστόσο στο αεροδρόμιο ο Πρόεδρος Μακάριος, σύμφωνα με τις εφημερίδες ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ και ΑΓΩΝ της Λευκωσίας, τις οποίες δημοσίευσαν την επομένη, έκαμε ευρεία αναφορά στο σχέδιο Ατσεσον το οποίο και απέρριψε.

Είπε σύμφωνα με τον ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ (31.7.1964) "εις ειδικώς διασκευασθείσαν αίθουσαν του αεροδρομίου":

"Αι συνομιλίας μου μετά του Πρωθυπουργού της Ελλάδος κ. Γ. Παπανδρέου και άλλων μελών της Ελληνικής Κυβερνήσεως, διεξαχθείσαι εν πνεύματι εγκαρδιότητας και πλήρους κατανοήσεως, υπήρξαν άκρως ενδιαφέρουσαι, πιστεύω δε ότι θα αποτελέσουν αποφασιστικήν καμπήν εις την πορείαν του Κυπριακού ζητήματος. Δεν δύναμαι να αποκρύψω το γεγονός ότι αυτόκλητοι μεσολαβηταί, ανέπτυξαν προσφάτως εις τα παρασκήνια της Γενεύης έντονον δραστηριότητα προς εκτροχιασμόν του Κυπριακού, εκ της ακολουθητέας γραμμής, συνεχίζονται δε εις ετέρους κύκλους αι προσπάθειαι προς μετατόπισιν του προβλήματος εκ της διεθνούς βάσεως του. Προς την κατεύθυνσιν αυτήν εγένοντο εκ διαφόρων πλευρών εισηγήσεις και σχέδια διά να αποτελέσουν την βάση συμπεφωνημένης λύσεως.

Αισθάνομαι βαθυτάτην ικανοποίησιν διότι τα σχέδια ταύτα, προσέκρουσαν επί της σταθεράς

αντιστάσεως της Ελληνικής Κυβερνήσεως. Εκ της γενομένης ανασκοπήσεως του όλου θέματος και των μέχρι τούδε εξελίξεων του επαναβεβαιώθη η απόλυτος ταυτότης αντιλήψεων μεταξύ Ελληνικής και κυπριακής Κυβερνήσεως, ενισχύθη δε η απόφασις όπως βάσει της εξ υπαρχής χαραχθείς κοινής γραμμής, μόνον εντός των πλαισίων του Καταστατικού Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών επιδιωχθή η λύσις του Κυπριακού προβλήματος. Δεν γνωρίζω ποία θα είναι τα αποτελέσματα των εν Γενεύη μεσολαβητικών προσπαθειών.

Θεωρώ, όμως απίθανον την κατάληξιν εις θετικόν αποτέλεσμα, εκ της διαδικασίας της Γενεύης. Την άποψιν μου αυτήν ενισχύει το γεγονός ότι πλην του διορισθέντος μεσολαβητου κ. Τουομιόγια, τον οποίον βαθύτατα εκτιμώ, εδρεύουν τώρα εν Γενεύη και άλλοι αυτόκλητοι μεσολαβηταί, οι οποίοι ως καλώς γνωρίζω, επεξεργάσθησαν अपαράδεκτα σχέδια λύσεως του Κυπριακού.

Εν όψει της καθαρώς διαφαινομένης προσπαθείας μεταθέσεως του θέματος, εκ της ορθής βάσεως του, απεφασίσθη από τούδε η προσφυγή της Κύπρου εις την προσεχή συνέλευσιν των Ηνωμένων Εθνών.

Η προσφυγή θα γίνη εντός της προβλεπομένης υπό του καταστατικού Χάρτου προθεσμίας, ήτοι την 10ην προσεχούς Οκτωβρίου.

Ελπίζω, ότι μέχρι τότε ο Μεσολαβητής θα περατώση και θα υποβάλη προς τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών την επί του Κυπριακού έκθεσιν του. Μετά της Ελληνικής Κυβερνήσεως αποφασίσαμεν, όπως το αίτημα της προσφυγής μας, είναι η αδέσμευτος ανεξαρτησία, βάσει της οποίας ο κυπριακός λαός θα δύναται να καθορίση το μέλλον του".

Ο Πρόεδρος Μακάριος δεν περιορίστηκε όμως στη δήλωση αυτή, αλλά προχώρησε και απάντησε σε σωρείαν ερωτήσεων που του υπέβαλαν οι δημοσιογράφοι. Εγραψε η ίδια ίδια εφημερίδα:

"Απαντών εις ερωτήσεις δημοσιογράφων ο Μακαριώτατος εδήλωσεν ότι "δεν κρίνει αχρήστους τας

συνομιλίας της Γενεύης, αλλά δεν είναι αισιόδοξος ως προς το αποτέλεσμα των".

Απαντών εις εταίραν ερώτησιν ο Μακαριώτατος, είπεν ότι "το Κυπριακόν κατέστη διεθνές θέμα ως εκ τούτου δε, ενδιαφέρει όλον τον κόσμον".

Ομως δεν ήταν μόνο σ' αυτές τις ερωτήσεις που απάντησε ο Πρόεδρος Μακάριος. Η εφημεριδα Ο ΑΓΩΝ έδωσε ευρύτερη δημοσιότητα στα όσα ανέφερε απαντώντας στις ερωτήσεις των δημοσιογράφων (Αγών 31 7 1964):

"Απαντών εις ερωτήσεις κατά την χθεσινήν προς κόμπερανας, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος εχαρακτήρισε το υποβληθέν εις την ελληνικήν Κυβέρνησιν σχέδιον Ατσεσον ως εντελώς απαράδεκτον, προσθέσας ότι γνωρίζει και το κείμενον της απορριπτικής απαντήσεως της Ελληνικής Κυβερνήσεως, χωρίς να ημπορή να είπει πότε εστάλη η απάντησις.

Εις παρατήρησιν ότι ο διορισμός του κ. Ατσεσον εγένετο με την συναίνεσιν της Ελλάδος ο Εθνάρχης είπεν:

"Εχω την εντύπωσιν ότι δεν απητείτο η συγκατάθεσις της Ελληνικής Κυβερνήσεως διά τη μετάβασιν του κ. Ατσεσον εις Γενεύην. Επί πλέον δεν δυνάμεθα να ομιλούμεν περί διορισμού, διότι ουδείς διώρισε τον κ. Ατσεσον εις ρόλον μεσολαβητού.

Εις άλλην ερώτησιν είπεν ότι δεν έχει υπ' όψιν του άλλο συγκεκριμένον σχέδιον υποβληθέν εν Γενεύη. Αντιλαμβάνομαι όμως, προσέθεσεν, ότι γίνονται διάφοροι εισηγήσεις εκ διαφόρων πλευρών τόσον εις την Γενεύην όσον και μεταξύ άλλων κύκλων.

Απαντών εις ερώτησιν διατί εις τας ανακοινώσεις επί τη λήξει των ελληνοκυριακών συνομιλιών δεν αναφέρεται η λέξις "αυτοδιάθεσις" ο Αρχιεπίσκοπος εδήλωσε τα εξής:

Δεν νομίζω ότι υπάρχει οιοσδήποτε λόγος εξηγήσεως, διότι ανέκαθεν η γραμμή ήτο αδέσμευτος ανεξαρτησία, επιτρέπουσα δικαίωμα καθορισμού του μέλλοντος του Κυπριακού λαού. Και το μέλλον του αυτό, ο Κυπριακός λαός είναι εκείνος, ο οποίος θα

αποφασίση. Τώρα εάν με ερωτήσετε ποίον είναι το αίσθημα του Κυπριακού λαού λέγω ότι είναι η Ενωσις.

Εις άλλην ερώτησιν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος απήντησεν ότι εις το κείμενον της κατατεθεισομένης προσφυγής εις τα Ηνωμένα Έθνη δεν συμπεριλαμβάνεται και αίτησις προκαταβολικού καθορισμού προθεσμίας διά την άσκησιν του δικαιώματος της αυτδιαθέσεως. Οχι διότι, δεν υπάρχει οιαδήποτε ανάγκη προς τούτο, αλλά διότι ως κυρίαρχον κράτος η Κύπρος έχει το δικαίωμα να αποφασίζη περί του μέλλοντος της, άνευ επεμβάσεως του ΟΗΕ.

Εις ερώτησιν εάν θα απετέλει παρέκκλισιν της Ελλάδος από την χαραχθείσαν κοινήν γραμμήν αι διαπραγματεύσεις με πιθανά ανταλλάγματα, τα οποία όμως δεν θα έθιγαν την αδέσμευτον ανεξαρτησίαν της Κύπρου, ο Αρχιεπίσκοπος έδωσε την ακόλουθον απάντησιν:

Δεν έχω την γνώμην ότι η ελληνική Κυβέρνησις θα ήτο διατεθειμένη να δώση ανταλλάγματα διά την ανεξαρτησίαν της Κύπρου, πολύ δε περισσότερον εάν τα ανταλλάγματα αυτά κατά τινα τρόπον επηρέαζουν την πλήρη κυπριακήν ανεξαρτησίαν.

Ακολούθως ο Αρχιεπίσκοπος προσδιώρισε τας πιθανάς αντιδράσεις της Τουρκίας μετά την απόφασιν της γενικής Συνελεύσεως καθώς και τους λόγους που επιβάλλουν την οδόν των Ηνωμενων Εθνών.

Εις περίπτωσιν είπεν ευνοϊκής αποφάσεως επί του Κυπριακού των Ηνωμένων Εθνών δεν αποκλείω βεβαίως την δυνατότητα η Τουρκία να εξακολουθήση να έχη τας αντιρρήσεις της, ως προς την απόφασιν των Ηνωμένων Εθνών. Ουδείς δύναται να της αποκλείση το δικαίωμα να έχη αντιρρήσεις. Αι αντιρρήσεις όμως αυταί μετά την απόφασιν των Ηνωμένων Εθνών θα στερούνται οιοδήποτε ηθικού ερείσματος. Πέραν τούτου κατά το παρόν στάδιον δεν είναι θέμα εκλογής μεταξύ συνομιλιών και προσφυγής εις τα Ηνωμένα Έθνη. Βεβαίως έγιναν συνομιλία, πιθανώς και να γίνουν. Προσωπικώς δεν πιστεύω ότι αι συνομιλία θα καταλήξουν εις οιοδήποτε αποτέλεσμα και η



καλύτερα οδός είναι των Ηνωμένων Εθνών. Αν δοθή η μέσω των Ηνωμένων Εθνών λύσις, βεβαίως αι συνομιλίες τότε θα είναι μάλλον τεχνικής φύσεως και ουχί επί της ουσίας του θέματος.

Ο Αρχιεπίσκοπος ετόνισε ότι "ούτε αι πιέσεις, ούτε αι απειλαί μας πτοούν. Θα αντιμετωπίσωμεν την εισβολήν έτοιμοι να πολεμήσωμεν, αλλά δεν θα υποκύψωμεν.

Μετέφερε μήνυμα αισιοδοξίας διά την τελικήν νίκην, μήνυμα συμπαραστάσεως και αγάπης και εχαρακτήρισε το παρόν στάδιον του αγώνος ως το τελικόν του Κυπριακού αγώνος.

Εκ των συνομιλιών των Αθηνών, προσέθεσεν, ενισχύθη η απόφασις μας να μη δεχθώμεν νόθους λύσεις.

Αναφερόμενος εις τα διάφορα υποβληθέντα ξένα σχέδια εντός διεκκήρυξεων ότι η Ελλάς και η Κύπρος απέρριψαν ταύτα επιμένουσai εις την λύσιν μέσω των Ηνωμένων Εθνών, άνευ συμβιβασμών, υποχωρήσεων ή ανταλλαγμάτων.

Εν συνεχείαι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος εχαρακτήρισεν ως αβασίμους τους φόβους περί αποβάσεως εις την νήσον, αλλά δεν απέκλεισε την εκδήλωσιν και νέων απειλών εκ μέρους της Τουρκίας. Ιδίως μάλιστα κατόπιν της απορρίψεως υπό της ελληνικής Κυβερνήσεως του σχεδίου Ατσεσον του οποίου τας προτάσεις εγνώριζεν η Αγκυρα.

Επίσης αβασίμους εχαρακτήρισε τας πληροφορίας περί διαφωνίας Μακαρίου- Ελληνικής Κυβερνήσεως και Γρίβα επί του θέματος της αντιμετώπισεως των Τούρκων ταραξιών και εκκαθαρίσεως των εις την νήσον τουρκικών φυλακίων.

Ετόνισεν ότι το θέμα των βάσεων του NATO εις Κύπρον δεν αποτέλεσεν αντικείμενον συζητήσεων μετά τη ελληνικής Κυβερνήσεως και του ιδίου και ότι εν πάση περιπτώσει το ζήτημα τούτο δεν εμπίπτει εις την αρμοδιότητα του, καθ' όσον μετά την ένωσιν της Κυπρου μετά της Ελλάδος η απόφασις θα ληφθή υπό της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Τέλος ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος αναφερόμενος

εις την προσφυγήν και τας επιπτώσεις της επί του έργου του μεσολαβητού κ. Τουομιόγια είπεν ότι ο μεσολαβητής δεν πρέπει να επηρεασθή από την απόφασιν καταθέσεως της προσφυγής, ούτε και δύναται να θεωρήση ότι κατάθεσις της προεξοφλεί αποτυχίαν του έργου του. Οι οροι της εντολής του, δηλαδή η εξεύρις συμπεφωνημένης λύσεως και η μη ύπαρξις τοιαύτης πιθανότητος λόγω των αγεφυρώτων αντιθέσεων με τους Τούρκους δημιουργούν το αποτέλεσμα.

Όμως ο Πρόεδρος Μακάριος είπε και άλλα για τα τεκταινόμενα. Μιλώντας στην πλατεία της ΠΑΣΥΔΥ στη Λευκωσία, στη μεγαλειώδη υποδοχή που του επιφυλάχθηκε ανέφερε:

"Μεταφέρω εις τον Κυπριακόν Ελληνισμόν μήνυμα συμπαραστάσεως της Μητρός Πατρίδος. Μεταφέρω μήνυμα αγάπης, προ παντός όμως μήνυμα αισιοδοξίας διά την τελικήν νίκην. Είμαι βαθύτατα ικανοποιημένος από τας συνομιλίας μου μετά του Πρωθυπουργού και άλλων μελών της Ελληνικής Κυβερνήσεως. Διά μίαν ακόμη φοράν διεπιστώθη η πλήρης και απόλυτος ταυτότης αντιλήψεων και διά μίαν ακόμη φοράν ενισχύθη η απόφασις μας να μη δεχθώμεν νόθους λύσεις και να απαντήσωμεν ΟΧΙ εις εκείνους οι οποίοι μας πιέζουν διά να υποχωρήσωμεν εις λύσεις συμβιβαστικάς.

Πολλά συνέβησαν κατά τας τελευταίας ημέρας εις τα παρασκήνια της Γενεύης και εις άλλους κύκλους. Ησκήθησαν πιέσεις, υπεβλήθησαν σχέδιά διά νόθους λύσεις. Η Ελλάς όμως και η Κύπρος απέρριψαν ήδη αυτά τα σχέδια. Και θα επιμείνωμεν επί της εξ υπάρχής χαραχθείσης κοινής γραμμής, όπως η λύσις του Κυπριακού ζητηθή αποκλειστικώς εντός των πλαισίων του Καταστατικού Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών. Και διά να μη δώσωμεν έστω και την παραμικράν εντύπωσιν ότι είναι δυνατόν να δεχθώμεν συμβιβασμούς και να δώσωμεν ανταλλάγματα και να προβώμεν εις υποχωρήσεις απεφασίσαμεν ήδη όπως την 10ην Οκτωβρίου εγγράψωμεν το Κυπριακόν εις την

ημερησίαν διάταξιν της Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ. Αίτημα της προσφυγής μας η πλήρης, η αδέσμευτος ανεξαρτησία, η οποία να περικλείη το δικαίωμα του Κυπριακού λαού, βάσει της αρχής της αυτοδιαθέσεως, να καθορίση το μέλλον του.

Αντιλαμβανόμεθα βεβαίως ότι εις την οδόν της λύσεως του Κυπριακού προβλήματος θα παρεμβληθούν εμπόδια, δυσκολίαι, αντιδράσεις. Ακλόνητος όμως είναι η απόφασίς μας να μη απογοητεύσωμεν από τας οιασδήποτε αντιδράσεις. Θα υπερπηδήσωμεν τα εμπόδια. Θα παρακάμψωμεν τας δυσκολίας, δεν θα καμφθώμεν, δεν θα λυγίσωμεν, με ακλόνητον την πίστιν ότι ο αγών μας θα στεφθή υπό της νίκης.

Επαναλαμβάνονται αι απειλαι περί εισβολής και γυμνάσια ναυτικά και στρατιωτικά γίνονται όχι πολύ μακράν των κυπριακών ακτών. Είμεθα όμως έτοιμοι να αντιμετωπίσωμεν την εισβολήν. Είμεθα έτοιμοι να πολεμήσωμεν και εν ανάγκη να θυσιασθώμεν και να αποθάνωμεν, αλλά να μη υποκύψωμεν.